הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

רש"י ר"ן ס.

היתר מעלין את האיסור [ח]והתנן [א]גידולי תרומה תרומה בגידולי גידולין קאמרינן הא גמי תנינא [ב]גידולין חולין הא קמ"ל אפילו בדבר שאין זרעו כלה והתנן [ג]*[ד]*[ה]הטבל גידוליו מותרין בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין [ו]רבויא דרבו גידולין על עיקרו מותר קא משמע לן:

הדרן עלך הנודר מן הירק

קונם יין שאני טועם היום [ז]יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך [ח]שבת זו אסור בכל השבת ושבת [ט] שעברה [י]חדש זה אסור בכל החדש ור"ח [כ]להבא [ל]שנה זו אסור בכל השנה וראש השנה לעתיד לבא [מ]שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית שעברה ואם אמר [נ]יום אחד [ס]שבת אחת [ע]חדש אחד [פ]שנה אחת [צ]שבוע אחד אסור מיום ליום [ק] [ר]עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא [ש]לפני הפסח רבי מאיר אומר [ת]אסור עד שיגיע רבי יוסי אומר אסור עד שיצא: **גמ'** קונם יין שאני טועם כו' אמר רבי [א]ירמיה [ב]לכשתחשך צריך שאלה לחכם מאי טעמא אמר רב יוסף [ג]גזירה היום משום יום אחד א"ל

קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך. דלכין דאמר היום לא משמע אלא עד שיגמור אותו יום דהיינו עד שתחשך: **שבת זו.** אם נדר באחד מימי השבוע אסור בכל ימי השבוע ויום שבת עצמו בכלל איסור של שבוע שעבר דכי אמרי אינשי שבת זו דעתייהו על ימי החול הבאים ועל יום השבת: **חדש זה.** אם נדר באחד מימי החדש אסור בכל החדש וראש חדש להבא שאין ראש חדש אסור מכלל אלא להבא הוא נמנה ומותר: **שנה זו אסור בכל השנה.** דהיינו עד ראש חדש תשרי אבל ראש חדש תשרי לעתיד לבא ואינו מכלל האיסור: **שבוע זה.** שני שמיטה זו אסור עד שיגלגל שבא שנים של שמיטה ואסור גם כן בשנה השביעית שהיא בלשעבר. זהו פירוש משנתינו. ואחרים פירשו שבת זו אסור בכל השבת כגון שעומד ביום השבת ונדר ואמר שבת זו וקמני דאסור בכל השבת הבאה ויום שבת זה שעומד בה עכשיו אע"פ שהוא מכלל שבוע שעברה והיינו דקתני והשבת לעבר. חדש זה אסור בכל החדש וראש חדש להבא כגון דקאי בראש חדש וקתני דאסור בכל החדש הבא ויום ראש החדש עצמו שנדר והא פרכינן בגמרא[ו] פשיטא. שנה זו כגון שנדר בראש השנה אסור בשנה הבאה ויום ראש השנה עצמו שהיו להבא. שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית לשעבר כלומר דקאי בשנה השביעית ואמר שבוע זה וקמני דאסור כל שני שמיטה הבאים ובשנה השביעית עצמה שעומד בה אע"פ שנימנית מכלל שבוע שעברה. ולפי האי פירושא נראה לי דמאי דקתני גבי שבת ושביעית לשעבר וגבי חדש ושנה להבא ולא קתני כולהו בלהבא לאשמועינן דינא דנודר באמצע זמנים הללו דבאמצע שבת ואמצע שביעית אסור בשבת ושביעית הבאים מה שאין כן בנודר באמצע החודש ואמצע שנה שמותר בראש חדש וראש השנה הבאים. מיהו האי פירושא ליתיה דהיון דשבת זו או שבוע זה קאמר למה יאסר בשבת ושבוע הבאים הוה לן למימר אלא אסור אלא ביום שבת ושנה שביעית שעומד בהן וכדאמרינן בפ"ק דראש השנה (יב:) דהמולד בשלה מחמירו לשנה אפילו לא עמד אלא בכ"ט בחלוט כיון שהגיע אחד מחדשי עלתה לו שנה אלא פירושא קמא עיקר: **ואם אמר יום אחד שבת אחת וכו' אסור מיום ליום.** כלומר היקף אחד וביום אחד אסור מעת לעת: **גמ' לכשתחשך צריך שאלה לחכם.** אע"ג דמדינא כי אמר היום מותר לכשתחשך כדאמרינן גמתניתין אפילו הכי מדרבנן צריך שאלה: **אמר רב יוסף גזירה היום משום**

יום

אמר דאסור עד מעת לעת כמו בפיאה דאמר יום אחד: שבת זו. ושומר באמצע ביום ג' אז ביום ד' אסור בכל השבת. כלומר כל ימי אותה השבוע עד סופה ושבת שעברה כלומר ושבת הבא עליו סוף השבוע אסור כמו כן לאף השבת שבוע שעבר וכגמ' פריך פשיטא: חדש זה. ושומר בג"ו ימים בטבת אסור בכל החדש עד סופו: ור"ח להבא. פי' ר"ח שבא של אחריו הייינו להבא ומותר כו שהיא [ממחר] הבא: שבוע זה אסור בכל השבוע. ושומר הוא באמצע השמיטה בשנה רביעית לא תמיטיה לשמיטה אסור עד סוף השבוע: והשביעית שעברה. כלומר שנה השביעית הבאה היא כלשעבר שמנית עם שמיטה שעברה ואסור בה פי' זה ריטוב. וי"מ שבת זו ושומר ביום שבת ונדר בשבת זו אסור בכל השבת כלומר בכל השבוע הבאה ושבת שעברה כלומר ביום השבת שנדר בו גם הוא אסור ואע"פ שאמרת הוא שהיא מתבטל שעבר ונדר בו אסור ונגמרא פריך פשיטא. מדם זה ושומר בראש חדש אסור בכל החדש וי"מ שהוא בו בלהבא כלומר אותו ר"ח שנדר בו אסור ולכך קרי ליה להבא שהוא עם ראש חדש הבא וכן גבי ראש השנה נמנה משנה הבאה לכך קרי ליה להבא לפי שהוא נמנה משנה הבאה. שבת זו ושומר בראש השנה. שבוע זו ושומר בשנה שביעית אסור בכל השבוע ושביעית שעברה כלומר אע"פ שהיא מלשעבר אסור בה כיון שנדר בה: מיום ליום. כלומר עד שנה אחרת באותו יום וכן בשבוע אחרת לאותו יום שנדר: הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע. דהלשון בני אדם עד ולא עד בכלל לכך אינו אסור אלא עד שיגיע: עד פני הפסח ר' מאיר אומר כך שיגיע. דה"ק עד לפני יום של פסח: ר' יוסי אומר עד שיצא. דשמא ס"ק עד פני שנה אחרונה של יום אחרון של פסח דסבר דמתחת אינם נפשיה לפקוקא ושמא נתכוון לומר פני שנה אחרונה: אמר ר' ירמיה לכשתחשך צריך שאלה לחכם. ואינו מותר בלא שאלה ואע"ג דמן הדין היה מותר שהרי הגיע זמנו גזירה אטו היכא דאמר יום אחד כלומר לא שרי ליה בשאמר היום לכשתחשך אחי למשרי בשאמר יום אחד לא הוה אסור עד מעת לעת: [ז]פ"ה. דחיים לאיתלויי ליגזר ביום אחד דליתסר אף בשהגיע מעת לעת עד הלילה שאמר עד מעת לעת מבוסס היום דהיום הוא אסור עד הערב ומשני היום ביום אחד מיתלף ואתי למשרי בשנדר בבוקר ואומר קונם יום אחד עלי לכשתחשך אסור אקרים שנדר לפי שעבר יום אחד אבל יום אחד בהיום לא מיתלף אם נתיר לו בשאמר יום אחד בלמלא היום בשיבא מעליא לא יבא לאתיר בשאמר היום בלמלא היום שנעדיין לא שחר לא מע"ל ולא יום שלם:

קונם יין שאני טועם היום גידולי גידולין. דאמר היום לא משמע אלא עד שיגמור אותו יום דהיינו עד שתחשך: **שבת זו.** אם נדר באחד מימי השבוע אסור בכל ימי השבוע ויום שבת עצמו בכלל איסור של שבוע שעבר דכי אמרי אינשי שבת זו דעתייהו על ימי החול הבאים ועל יום השבת: **חדש זה.** אם נדר באחד מימי החדש אסור בכל החדש וראש חדש להבא שאין ראש חדש מכלל האיסור אלא להבא הוא נמנה ומותר: **שנה זו אסור בכל השנה.** דהיינו עד ראש חדש תשרי אבל ראש חדש תשרי לעתיד לבא ואינו מכלל האיסור: **שבוע זה.** שני שמיטה זו אסור עד שיגלגל שבא שנים של שמיטה ואסור גם כן בשנה השביעית שהיא בלשעבר. זהו פירוש משנתינו. ואחרים פירשו שבת זו אסור בכל השבת כגון שעומד ביום השבת ונדר ואמר שבת זו וקמני דאסור בכל השבת הבאה ויום שבת זה שעומד בה עכשיו אע"פ שהוא מכלל שבוע שעברה והיינו דקתני והשבת לעבר. חדש זה אסור בכל החדש וראש חדש להבא כגון דקאי בראש חדש וקתני דאסור בכל החדש הבא ויום ראש החדש עצמו שנדר והא פרכינן בגמרא[ו] פשיטא. שנה זו כגון שנדר בראש השנה אסור בשנה הבאה ויום ראש השנה עצמו שהיו להבא. שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית לשעבר כלומר דקאי בשנה השביעית ואמר שבוע זה וקמני דאסור כל שני שמיטה הבאים ובשנה השביעית עצמה שעומד בה אע"פ שנימנית מכלל שבוע שעברה. ולפי האי פירושא נראה לי דמאי דקתני גבי שבת ושביעית לשעבר וגבי חדש ושנה להבא ולא קתני כולהו בלהבא לאשמועינן דינא דנודר באמצע זמנים הללו דבאמצע שבת ואמצע שביעית אסור בשבת ושביעית הבאים מה שאין כן בנודר באמצע החודש ואמצע שנה שמותר בראש חדש וראש השנה הבאים. מיהו האי פירושא ליתיה דכיון דשבת זו או שבוע זה קאמר למה יאסר בשבת ושבוע הבאים הוה לן למימר אלא אסור אלא ביום שבת ושנה שביעית שעומד בהן וכדאמרינן בפ"ק דראש השנה (יב:) דהמולד בשלה מחמירו לשנה אפילו לא עמד אלא בכ"ט בחלוט כיון שהגיע אחד מחדשי עלתה לו שנה אלא פירושא קמא עיקר: **ואם אמר יום אחד שבת אחת וכו' אסור מיום ליום.** כלומר היקף אחד וביום אחד אסור מעת לעת: **גמ' לכשתחשך צריך שאלה לחכם.** אע"ג דמדינא כי אמר היום מותר לכשתחשך כדאמרינן גמתניתין אפילו הכי מדרבנן צריך שאלה: **אמר רב יוסף גזירה היום משום**

יום

מסורת הש"ס

א) תרומות פ"ט מ"ד [פסחים לד. שבת ח:], ב) פסחים לד. [תרומות פ"ט מ"ו], ג) [קידושין סד:] פרש"י ר"ן והרא"ש עד סוף המשנה ומגלה לקמן מא ע"ב, ד) [ע"ל פני וכן גירסת רש"י והר"ן והרא"ש בקמן מא. וכן תפיקנו הטוש"ע יו"ד סימן רכ סעי' יא וכן הוא משנה זו בקדושין סד:], ה) [כהרא"ש בפסקיו אחמ"ל ה"ל ומיהו כר אמת לכשתחשך וכו' וכל"ל ומגלאיתא בקונין בע"ב ופר' הר"ן והרא"ש שם וכ"ל בהרשב"ם], ו) [ב"ב כ], ז) ש"ך לע"ב.

הגהות הב"ח

(א) בבמנה ושבת (שעברה) תז"מ וי"ב ס"ל לשעבר וכן בסמוך: (ב) רש"י ד"ה והשבת שעברה כלומר ובשבת: (ג) ר"ה ולא חדש להבא כלומר ובראש חדש זה שהוא עומד בתוכו שהוא ממנה: (ד) ר"ה ואם היה וכו' ובאותה שנה וכו' שנמנית לשנות: (ה) ר"ה ואם אמר יכו' יום אחד אסור מעת לעת: (ו) ד"ה גזירה היום וכו' לכשתחשך הוי מותר כל"ל ומיהו אע"פ שעבר היום נמתק:

גליון הש"ם

גמ' הטבל גידוליו מותרין. קשה לי הא בטבל ל"ש דגדליו יבטלו דהא בטבל בכ"ש והוי כמו נדרים דגדולי גידולין אסורין דאין לו ביטול דהוי דשיל"מ והי"ג בטבל ול"ש: **ברש"י** ד"ה ור"ח להבא. בלומר. עיין ר"ה דף מז ע"ב רש"י ד"ה להבא:

פירוש הרא"ש

והתנן גידולי תרומה [תרומה]. משנה היא בפ"ב דתרומות (מ"ד) ומפרש טעמא בפ"ק בשבת (דף ח:) דילמא משהי ליה ואתי לידי תקלה: **הא** גמי תנינא. אי אתיי גמי בגידולי גידולין אמאי איצטא לאקשויי מאי קמ"ל משנה אלימה שיבא גידולי גדולין מותרין קיפא דהך מתני' דגידולי תרומה תרומה היא: **וזה** תנן הטבל גידוליו מותרין. ומיון דאפילו גידולין גידולין לא בטל אסורים כדבר אחר זרעו כלה כל שכן של תרומה דהא כדבר שזרעו כלה גידולי תרומה תרומה וגידולי בטל חולין: **רבויא** דרבו גידוליו **על** עיקרו דבותר קב"ל. דהא דאסור גידולי גידולין בלא רבו אפי' גידולין מותרין דגידולי היתר מעלין את האיסור:

הדרן עלך הנודר מן הירק

עד שתחשך. שכן דרך בני אדם כשאומרים היום רוצים לומר עד השלמת היום: שבת זו. שומר באמצע השבת ואמר שבת זו אסור בכל השבוע: והשבת שעבר. ואסור גמי ביום השבת כי הוא בכלל שעבר: חדש זה אסור בכל החדש. אם שומר באמצע החדש ואמר חדש זה אסור עד תשלום החדש וי"ל להבא ומותר כר"ח כי הוא נמנה עם החדש הבא וכן פי' שנה זו אם נדר באמצע השנה אסור עד תשלום השנה ומותר כר"ה כי הוא נמנה עם העתיד לבא ולשון הטולם לומר חדש הבא ושנה העתידה לבא: שבוע זו. היה שומר באמצע השמיטה ואמר שבוע זו אסור עד תשלום השמיטה והשביעית בכלל שמיטה שעברה ר"מ שבת זו כגון שומר ביום השבת ואמר שבת זו אסור בכל השבוע הבאה וגם יום שבת זו שהוא שומר בו דלא תימא כיון שעבר מקצת היום וגם הוא משבת שעברה לא יאסר בו וכן אם עמד בר"ח ואמר חדש זה אסור בכל החדש וגם יום החדש נמנה להבא ואסור בו דלא תימא כיון שעבר מקצת היום אין דעתו עליו וכן אם עמד בר"ה ואמר שנה זו עלי אסור בכל השנה וגם ביום ר"ה וכן אם עמד בשנה השמיטה ואמר שבוע זו אסור בכל שמיטה הבאה וגם בשנת השמיטה שהוא שומר בה ואע"פ שעברה מקצתה ולשון עיקר: **אם אמר יום אחד שבת אחת שנה אחת שבוע אחד אסור מיום ליום.** אם שומר באמצע היום ואמר יום ג' אסור עד למחר כעת הוצאת וכן אם שומר בח' בחדש ואמר חדש עלי אסור עד ח' בחדש הבא וכן בשנה וכן בשמיטה: **גמ' לכשתחשך צריך שאלה לחכם.** רבי ירמיה לאו לפרש מתני' קא אתי דמתני' שריא ליה לכשתחשך בלא שאלה אלא קברא דנפשיה קאמר שהתמיד ונגזר גזירה זו להגריסו שאלה לכשתחשך ורב יוסף מפרש טעם גזירתו שאם תתירו לכשתחשך בלא שאלה אתי לאחלופי בשנדר יום אחד להתירו לכשתחשך:

מוסף רש"י

גידולי תרומה. אם זרעה, ואפילו דבר שזרעו כלה, כגון תבואה וקטניות (שבת יז). **הטבל גידוליו מותרין.** אע"פ שנתמרח בכרי ויהוקבע למעשר וחל עליו שם טבל, וחזרו ולא הפרים מעשרותיו תחלה ונמלח ונגמרו וקברו, מותר לאכילה מדעי עד שיתרם בכרי, ואף על גב דגידולי תרומה תרומה, מדרבנן הוא ולומדת, שלא להפסיד את הבהמה, אבל גידולי טבל חולין הן והרי הן כשקולין כשאר תבואה ואוכל מהן מדעי עד שיתרמם (פסחים לד:). **רבויא דרבו.** אם היה תחילתו כיום וזב גם בכריכה (ראש"ה בשמו).

הדרן עלך הנודר מן הירק

ור"ח להבא. הוא ר"ח שעבר עתה נקרינו, ומשום דקרי להוא אתחקר שעבר, קרי לאתי דלקמייה לאבא (ר"ה מז). **עד הפסח.** לענין נדרים, קונם שאיני נהנה לך עד הפסח, אסור עד שיגיע. ומשעברם ליל ראשון מותר, ואם אחר עד שיהא פסח, אסור עד שיגיע (קדושין סד). **עד פני הפסח.** משמע עד שיגיע ומשמע עד שיצא, ר' מאיר אומר אסור עד שיגיע. דקסבר לא מעייל אינם נפשיה לפקוקא, דכיון דאיכא תרומה תרומה, מדרבנן הוא ולומדת, שלא להפסיד את הבהמה, אבל גידולי טבל חולין הן והרי הן כשקולין כשאר תבואה בשעת הנדר, דהייינו עד שיגיע (קדושין סד). ומשיגיע אין כאן פני פסח, ואע"פ שכל יום ויום של פסח פני הוא לחבירו, לא אחית אינם נפשיה לפקוקא שיבא לריך לשאול אחר הוא, ומי קאמר פני, קמא דכולה קאמר שהוא פני שבכולן (קדושין סד). **ור' יוסי אומר עד שיצא.** דסבר מעייל אינם נפשיה לפקוקא, דאיכא לפי שעבר יום אחד אבל יום אחד בהיום לא מיתלף אם נתיר לו בשאמר יום אחד בלמלא היום בשיבא מעליא לא יבא לאתיר בשאמר היום בלמלא היום שנעדיין לא שחר לא מע"ל ולא יום שלם: ניחוי, לפיכך אחרון הוי תחלתו פני לסופו (קדושין סד).

תוספות

בגידולי גידולין. כהך דבבא נופיה הוי גידולין של תרומה: קמשמע לן. רבי מאיר דאפילו דבר שאין זרעו כלה והתנן הטבל גידוליו מותרין **לאכול אבילה ארעי בלא מעשר** כדבר שזרעו כלה. כגון מיון אבל דבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין תרומה כמו בגמ' דלעיל. ה"ג התם הלא רבו הבא דרבו. פירוש הא דאמר גידולי גידולין אסורין גבי טבל הייינו כל כמה דלא רבו גידולי גידולין על הטיקר אבל הכא בדבו אלכך מבעלי גידולין לעיקר ובספרים כתוב ריבוא דרבו גידולין על עיקרו מותר קמ"ל דיש לפרש בדפרישית דמלמא דרבו מגיעה מירי דרבו גידולין על עיקרו:

הדרן עלך הנודר מן הירק

קונם יין בר שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך. ולא

מב א מרי פרי"ם מהלי תרומות הלי כא:
מג ב מרי שם שם הלי כב:
מד ג מרי פ"ו מהלי מעשרות הלי ו ממג עשין קלה:
מה ד מרי פרי"ם מהלי תרומות הלי כב:
א ה מרי מ"ר מהל' נדרים הל"ו ממג לאין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכ סעי' ח:
ב ו מרי שם הל' ג טוש"ע שם סעי' ג:
ג ז מרי שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:
ד ח מרי שם הל"ד טוש"ע שם סעי' ו:
ה ט מרי שם הל"ד טוש"ע שם סעי' ט:
ו י מרי שם הל"ה טוש"ע שם סעי' ח:
ז כ מרי הל"ג טוש"ע שם סעי' ג:
ח ל מרי שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ה:
ט מ מרי שם הל"ד טוש"ע שם סעי' ז:
י נ מרי שם הל"ה טוש"ע שם סעי' י:
יא ס ע מרי שם הל"ג טוש"ע שם סעי' יא:
יב פ צ מרי שם הל"ה טוש"ע שם סעי' ח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com